

"ויהי עשו איש יודע ציד - לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא היאך מעשרים את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצוות".

ראשי המושבה בני ברק חיפשו שוחט. בין המועמדים הגיע אדם שעסקני המושבה התרשמו ממנו מאד, כיון שהיה נראה כיהודי ירא שמים, בקיא בהלכות, וזקנו ארוך על פי מידותיו. לפני שסיכמו איתו סופית על העסקתו ביקשו שיכנס ל"חזון איש", כדי שמרן יתהר על קנקנו, ויתן את הסכמתו למינויו. ה"חזון איש" שוחח עימו, ולאחר מכן אמר להם שלא ימנוהו! שאלוהו מדוע? ענה להם סתומות: "זקנו ארוך" ... ולא הבינו את כוונתו.

לימים התגלה האיש כנוכל רב מעללים. הוא מכר את אותה הדירה לשלשה אנשים שונים, תיווך ומכר קרקעות שאינם שלו, ועוד מעשי נוכלות רבים, ונאלץ לברוח לאמריקה מפחד נושיו ורודפיו הרבים.

שאלו עסקני המושבה את "חזון איש" איך ידע שהשוחט הזה לא ראוי, וכי נביאות היא?

ענה להם ה"חזון איש" במתק לשונו: "אילו הוא היה סנדלר עם זקן ארוך היה זה סימן שהוא ירא שמים, אבל פה שבא להיות שוחט, כל זמן השיחה עימי הוא שיחק בזקנו כדי שאשים לב שזקנו ארוך ומגודל, ממילא הבנתי שחץ מזקן ארוך ויפה אין בתוכו כלום..."

(מעשה איש)

ה'לעיטני נא מן האדום האדום הזה - התמכר כל כך למלאכתו הנפסדת עד שלא הכיר בנויד רק את צבעו' - הסתכל רק על החיצוניות. (ספרדני)

את המעשה הבא סיפר לי ידיד, בן העיר בולטימור שבארה"ב: מעשה היה במוכר ספרים, יהודי יקר וירא שמים, שהיה גר בעיר בולטימור. והנה בלי הודעה מוקדמת במשך שבועיים ימים היתה חנותו סגורה. דאגו אנשי הקהילה וחששו לשלומם. שאלו ובררו, אך אף אחד לא ידע להיכן נעלם.

כשחזר ופתח את חנותו. שאלוהו לשלומם, השיב: 'לא הייתי חולה, ברוך הוא וברוך שמו, אני בריא'.

כשהתעניינו אם כך מה ארע עימו ומדוע חנותו היתה סגורה, השיב: "לפני כשבועיים נכנס לחנותי יהודי, וסיפר לי 'אני רבאיי ועתה "זכיתי" להתמנות לרב קהילה. ברצוני לבצע הזמנה לקניית ספרים. תן לי בבקשה חמישים אינץ' ספרים בצבע אדום וכחול, שבעים אינץ' ספרים בצבע חום וירוק... את הירוקים בגובה עשרים אינץ' וכו' וכו'..." כך פירט באיזה רוחב וגובה הוא רוצה שיהיה כל צבע וצבע.

אותו רבאיי רפורמי היה צריך ספריה מלאה בספרים כדי לעשות רושם על בני קהילתו, וכמובן לא היה חשוב לו מה כתוב בספרים ומה תוכנם...

המשיך מוכר הספרים לספר: 'הזדעזעתי, הייתי חייב לברוח למקום תורה, להיות בישיבה, לשקוע בקדושה ותורה, וכדי להתרחק ולשכוח מאנשים ומעולם שכזה, נסעתי לשבועיים לישיבת לייקווד'.

(נר לשולחן שבת)

כל זמן שהיו יעקב ועשו קטנים לא היו ניכרים במעשיהם, ואין אדם מדקדק מה טיבם, כיון שנעשו בני י"ג, זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה. (רש"י)

נכנסו פעם לרב מטשיבין שני אחים, אחד מהם היה הדור בלבנוש, פאותיו מסולסלות היטב וכל הילוכו בקפידה, ואילו השני היה לבוש ברישול, פאותיו מתבדרות והתנהג בפזיזות.

כשיצאו העיר אחד הנוכחים מי היה מאמין ששניהם אחים, הלא הם כה שונים אחד מהשני?

אבל רבינו שהכיר שגם השני אין תוכו כברו הגיב: "נכון שונים בתכלית, אבל שניהם עומדים לצורך זה ליד הראי!" (שר התורה)

האדום האדום

פעם היה יהודי בשם דרייטל שהיה עושה בתים לתפילין, "בתים מאכער". הבתים שלו היו לשם דבר בפולין וברוסיה. והיו החשובים ביותר באותו זמן. את הנרתיקים של התפילין היה עושה בהידור רב, והיה מרפד אותם בקטיפה אדומה יפה.

היה גביר אחד מאמריקה שחשקה נפשו בתפילין של דרייטל ושלח שליח לקנותם. ואמר לשלוחו 'כשתקנה את התפילין הזהר שיהיו עם הנרתיקים היפים עם הקטיפה האדומה'.

כשמוע הסבא מנובהרדוק את המעשה אמר שהגביר הזה אינו רוצה באמת את התפילין של דרייטל, אלא רוצה את הנרתיקים היפים, ואילו לא היו הנרתיקים היפים הללו באים עם התפילין, יתכן מאד שלא היה קונה את התפילין בכלל...

וסיפר הגאון רבי אליהו יורקנסקי ראש ישיבת מיר, ארה"ב: פעם הלכתי בדרך מקובנה ונצרכתי לקנות אוכל כדי להשקיט את רעבוני, והנה ראיתי בחלון הראווה של חנות אחת תפוח עץ אדום, שהיה נראה משובח להפליא.

נכנסתי וביקשתי לקנות את התפוח הזה. אמר לי בעל החנות אתה לא יכול לקנות ולאכול את התפוח הזה כי הוא עשוי מעץ... והוא רק צבוע יפה כתפוח אמיתי כדי למשוך את הקונים לחנות.

(נר שאל" עמ' תת"ו)

ז'יגדלו הנערים - צריך אדם להטפל בבנו י"ג שנה, מכאן ואילך צריך שיאמר ברוך שפטרני מעונשו של זה. (ב"ד תולדות)

מדוע על בת לא מברכים ב'רוך שפטרני' ומתי מברכים על הבן?

הגאון רבי ידידיה טיאה וייל כתב: נראה דעיקר ברכת 'שפטרני' היא על לימוד התורה, וזה לא שייך בבית, דהרי כל המלמד לבתו תורה כאילו מלמדה תיפלות. וכן משמע קצת במדרש פרשת תולדות. ולכן מברכים ברכה זו בשעה שעולה לתורה.

וי"א שדעתו של אדם קרובה אצל בנו ולא אצל בתו, לכן לא מברך עליה. והלחם חמודות כתב שעד עתה היה מחוייב לחנכו

במצוות ולגדלו בתורה, נמצא שאם מתרשל נענש עליו, ואילו בבת כיון שאינו חייב לחנכה בכל המצוות לא תקנו ברכה זו.

וב"לחם חמודות" כתב שהטעם שמברך בשעה שעולה לתורה, לפי שאז נודע לרבים שהוא גדול, שקודם לכן לא היה ראוי לקרוא בתורה, ומפני זה לא נהגו לברך בבת, כי אין בה שום היכר להודיע לרבים שהיא גדולה.

ולכן נוהגים להמתין לשבת, בה כולם מתאספים בבית הכנסת, כך מודיע לרבים כי בנו נעשה גדול.

אמנם לפי עניות דעתי הואיל ופסק הרמ"א שיברך ברכה זו בלי שם ומלכות, עדיף שבלילה בו בנו נעשה בן י"ג, בתחילת כניסת שנת י"ד, יברך האב 'ברוך שפטרני' בלחש, וכשיעלה בשבת, יברך שנית ברבים! (שו"ת רבי טיאה וייל אר"ח י"ז. ועיין "נר" 142)

מעשה בתלמיד חכם שנכנס עם בנו לבית הגאון רבי נסים קרליץ לפני בר המצוה של הילד, להתברך. רבי נסים ברכם. לאחר מכן פנו לרבנית לבקש ברכה, ברכה אותם והוסיפה: "אל תשכח לקבל את האורח בסבר פנים יפות ובשמחה..."

תמהו הנוכחים למה כוונתה... הסבירה: 'נער כשמגיע לגיל י"ג בא אליו יצר הטוב וצריך לזכור לקבלו בשמחה'. והוסיפה שכך נהג אביה לומר לנערי בר מצוה.

(הקדמה ל"חוט שני" ר"ה)

יהודי בא בימים משומעי שיעורו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב ערך בר מצוה לנכדו בבית המדרש "תפארת בחורים" [קרוון], והנכד דרש. בסיום הדרשה אמר הרב אלישיב לסבא: 'הוא מדבר על הנושא עליו אתה דברת בבר מצוה שלך...'

שאלוהו בני המשפחה: 'סבא מתי היה לך בר מצוה?' ענה: "לפני שבועיים היה שבעים שנה!"

(נר לשולחן שבת" מהרה"ג י"ל)

בשיעורו של הג"ר אברהם ישעיה קרליץ, בבית הכנסת הליגמן למדו את ההלכה שאם מצאו טעות בספר תורה לאחר שסיימו לקרוא את הפרשה, אין מוציאים ספר אחר למפטיר, אלא השביעי 'נחשב' למפטיר, ומברך את ברכות ההפטר. (משני"ב קמ"א כ"א)

סיפר אחד הלומדים הר"ר ר. כי לפני שנים רבות ארע כזאת בכלל חזו"א, ש"בשביעי" מצאו טעות, למרבה המבוכה למפטיר היה אמור לעלות בר מצוה, ולא העלוהו...

הנער גדל והיה לת"ח מופלג, הרה"ג ר' ב"פ, שמענו ממנו את המעשה לפרטיו:

היה זה בשבת פרשת בחוקותי, ל"שביעי - חזק" עלה דודי הגאון רבי משה דויטש. והנה לאחר הקריאה מצא דודי טעות בספר. כשרצו להוציא ספר אחר למפטיר הזכירו את ההלכה שאין להוציא ספר למפטיר. התחיל דין ודברים, הגאון רבי יוסף דינקליס עמד על כך שלא להוציא ספר חדש, הלכה היא!

הנוכחים הציעו שאעלה למפטיר בבית הכנסת "הלפרין" הנמצא בבנין הסמוך, אך אני החלטתי להשאר - כאן מקומי!

רבי משה דויטש בירך את ברכות ההפטר והנער בר המצוה קרא את ההפטר להפליא!

לומדי השיעור הוסיפו לספר סיפור נוסף: בבית כנסת שהיו בו באותה השבת שני חיובים. שניהם רצו לעלות למפטיר. אחד מהם היה כהן, ניסו לשכנעו לעלות לכהן, אך ללא הועיל. לפני קריאת התורה הכהן יצא מבית הכנסת כדי שהגבאי לא יעלה לכהן ויהיו "חייבים" לתת לו מפטיר.

החיוב השני קיבל שביעי. והנה נמצאה טעות בספר התורה. השביעי המשיך למפטיר...

(נר לשולחן שבת" יש"כ להרה"ג נ"א)

היה זה במגידאל של פעם. לשניים מן המתפללים היה יארציט, והיות שבכל המושבה היה מנין אחד, התקוטטו ביניהם מי יעלה למפטיר, ולא נמצא פתרון, אף אחד לא ויתר.

והנה לרבה של המושבה הגאון רבי פרץ אריאל נצנץ רעיון מבריק: הוא אמר לאחד הניצים: 'מוותר אני על העליה שלי ואתה תעלה לתורה במקומי...' האיש הסכים.

לצערו בכך לא הסתיים הסיפור. לאחר שאותו מתפלל שלא ויתר סיים להפטיר וחזר למקומו, פנה לעבר "חברו" וסימן: "בכל זאת אני קיבלתי את המפטיר ולא אתה..."

לא עברו ימים מועטים ואותו האיש שלא קיבל את המפטיר בו חשק, נפח את נשמתו מרוב צער.

(נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג י"א)

מה עושים כשיש כמה 'חיובים' בבית הכנסת?

אם הטילו גורל, והיה לשניים אותיות שוים גדולים במנין, הגורל בטל לגמרי, ויטילו גורל מחדש על כולם.

אמנם אם אחד עלה לו בגורל אות, ואחריו שנים שוים, אזי הראשון זכה במפטיר, והאחרים יטילו גורל ביניהם על העליות הנתרות, אף זה שהיה לו אות פחות מהשנים האלו. (ביה"ל ק"ב)

סיפר ת"ח יקר, גבאי באחד מבתי הכנסת הגדולים בבני ברק:

'אני עושה קלפי ממש, והילדים מוציאים שם ועליה. ובשבת, אם אחד המתפללים לא הודיע שיש לו יארציט. אני לוקח תנ"ך מכוון על פלוני ופוחתו, ורואה את האות הראשונה בעמוד, וכן על השני, מי שיש לו את האות בעלת הערך הגבוה הוא הזוכה.'

(נר לשולחן שבת" - וכן שמעתי מכמה גבאים שעושים במקרה כזה הגרלה בימי חול)

"הלעיטני נא"

סיפר הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א לגאון רבי דוד פוברסקי אודות עולם השקר... בעירתם שומיאן, ט"ו כסלו היה יום הצום של ה"חברא קדישא". אחר הצום בסעודה היו אוכלים חביתה מיוחדת עם תוספות. אחד מבני החבורה אכל י"ג ביצים ומת - על המצבה נחקק: "מת מתוך סעודת מצוה"...

(נר לשולחן שבת" מהרה"ג מ"ו ו"ו)

סיפר הגה"צ רבי נתן ווכטפויגל שאחד מבני הישיבה במיר סעד בליל ראש השנה בבית המשיגי רבי ירוחם ליבוביץ, ובעת שהגישו את המרק ביקש מנה נוספת, ורבי ירוחם שלחו באמצע הסעודה!

הגאון רבי זיידל אפשטיין כששמע את העובדה הגיב: "איזה מעשה יפה! פשוט שרבי ירוחם רצה לעשות לאותו בחור טובה גדולה. כנראה הבחור היה בעל מעלה כה גדול, שיכול היה לקבל תוכחה כזו ולהתעלות ממנה!" **והוסיף:** "לא אתפלא אם אותו בחור היה רבי נתן בעצמו..."

(לעבדו בלבב שלם)

פעם נכנס ידידי בהיותו בחור צעיר לימים לבית הגאון רבי הלל זקס וראה את רבי הלל אוכל ארוחת צהריים דשנה שאשתו הכינה לו. אמר לו: "ראש הישיבה, בתאבון..."

הרים רבי הלל את עיניו ובמבט חריף אמר בזו הלשון: "יושב כאן יהודי זקן ונלחם בשארית כוחותיו במידת תאוות האכילה, ובא בחור ומאחל לו בתאבון..."

(נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג י"כ)

הגביר נסים לוי היה איש חשוב ויקר מאד באיזמיר, בעל חסד גדול, הוא שבנה את בתי הכנסת "בית לוי" ו"בית אסתר", את בית החולים, ואת הרכבל המחבר בין העיר העליונה לתחתונה, ה"אסנסור" המפורסם. אותו בנה לצורך העניים שהיו בעיר העליונה, כדי שיוכלו לבוא בנקל לבתי הכנסת שהיו בעיר התחתונה ולא יצטרכו להקיף את הדרך שהיתה מחצית השעה.

אותו גביר נסים לוי, בתחילתו היה עני מרוד ולפרנסתו היה אוסף חבלים ומוכרם, וכן היה רוכל בדברים קטני ערך. במשך השנים הרחיב ה' את גבולו והתעשר עושר רב.

אלא שמחמת היותו עני שאכל דברים לא בריאים סבל מחולאים בקיבה, ולא היה יכול לאכול את המאכלים שרגילים בהם העשירים. והיה אומר:

'ראו כי אין בכסף תועלת, כי כאשר הייתי עני והייתי מתאוה למאכלי העשירים לא היה בידי להשיגם מחמת עוניי. ועתה שיש בידי הכסף איני יכול לאוכלם מחמת חסרון בריאות.'

מה שנגזר על האדם הוא אשר יהיה לו, ולא נשאר לאדם מכספו אלא מה שעושה בו מצוות ומעשים טובים, **אני** ראה לך!

(הקדמה לשו"ת "מזכרת משה" למחותנו אב"ד אימיר הגאון רבי משה בארקי)

הלעיטני אמיתי!

סיפר הגה"צ רבי יעקב גלינסקי בעת ה"שבעה" על הרב רבי יעקב פסח אנגל: "עברנו יחד תלאות ויסורים רבים בסיביר. אני השתחררתי ולאחר תקופה השתחרר גם רבי פסח, הוא הגיע לצריף שלי כולו שלד ועצמות, בגדיו קרועים ובלויים, כמו אחד שהגיע מסיביר.

דבר ראשון שאל: "יש לך תפילין?" וכשסיים להניח שאל: "יש לך משהו לאכול, לא טעמתי כבר יומיים!!!"

(נר לשולחן שבת" מהרה"ג ש"ו)